

Til beslutningsforslag nr. B 83. Betænkning afgivet af uddannelsesudvalget den 2. juni 1980

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om ungdomsuddannelserne

Udvalget har behandlet forslaget i en række møder og har i denne forbindelse stillet spørgsmål til undervisningsministeren, som denne har besvaret skriftligt. Der er endvidere blevet afholdt et møde på Marienborg, hvorunder udvalget havde lejlighed til at drøfte forslaget med undervisningsministeren og embedsmænd fra ministeriet.

Et flertal (socialdemokratiets, venstres, socialistisk folkepartis, det radikale venstres og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) ønsker i øvrigt at fremhæve, at undervisningsministeren har meddelt følgende: Med henblik på at undgå, at unge tager to uddannelser på samme niveau, er det hensigten at foretage en nøje gennemgang af hele problemstillingen vedrørende de faktiske adgangskrav ved de uddannelser, der kundskabsmæssigt bygger på folkeskolens adgangsklasser.

Ministeren har endvidere over for udvalget oplyst, at hun er opmærksom på praktik- og lærepladsproblemet i forbindelse med udbygningen af de erhvervsfaglige uddannelser. Ministeren vil derfor efter forhandling med arbejdsmarkedets parter iværksætte en øget indsats for at fremskaffe flere praktik- og lærepladser, ligesom der vil blive foretaget en forstærket lokal indsats på dette område. Denne kan bl. a. bestå i, at den enkelte skole gør en intensiv indsats for at skabe kontakt mellem arbejdspladserne og eleven.

Udvalget har modtaget mundtlige og/eller skriftlige henvendelser fra:

Bibliotekarforbundet,
Danmarks Lærerforening,
Foreningen af frie Ungdoms- og Efterskoler,
FTF, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd,

Gymnasieskolernes Lærerforening,
Preben Kristensen, Valby,
LAK, Landssammenslutningen af Kursus-studerende og
Samvirkende Invalideorganisationer, De.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, venstres, socialistisk folkepartis, det radikale venstres og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) forslaget til *vedtagelse* med de af undervisningsministeren stillede og af flertallet tiltrådte ændringsforslag.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) finder, at det er vigtigt at gøre en kraftig indsats for at lede flere unge over i erhvervsuddannelserne og dermed begrænse tilgangen til gymnasiet. Derfor ønsker mindretallet at øge kapaciteten i erhvervsuddannelserne, ligesom en geografisk spredning af tilbuddene er nødvendig.

Samtidig ønsker mindretallet at fastholde gymnasiet i sin nuværende form som studieforberedende på et højt fagligt niveau.

Dette finder mindretallet ikke at der er nogen garanti for i de foreliggende beslutningsforslag, som har til hensigt at overføre grundlæggende principper fra folkeskoleområdet til ungdomsuddannelserne, hvilket bl. a. vil sige enhedsskoleprincippet.

Et sådant princip kan mindretallet ikke tilslutte sig, da det mener, at alle uddannelser skal tilrettelægges, så de tilgodeser den enkeltes anlæg, evner og interesser.

At der i den enkelte ungdomsuddannelse skal indgå fag, der kvalificerer eleverne til erhvervmæssig eller videregående uddannelse, vil således uundgåeligt sænke gymnasieniveauet. Desuden er relevant praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet – selv i korte perioder – vanskeligt at indpasse og udnytte

i det daglige undervisningsforløb, da elevernes ønsker er yderst varierede.

Ligeledes giver det mindretallet grund til bekymring, at man i beslutningsforslaget har en så vidtfavnende og lidet konkret formulering som det i punkt 10 anførte om alle voksnes mulighed for uddannelse. Det er umuligt at tage stilling til et sådant punkt uden nærmere viden om, hvad der tænkes på, såvel med hensyn til indhold som til omfang af uddannelserne samt finansieringen af dem.

Mindretallet ønsker ikke at give undervisningsministeren så vide beføjelser, som dette beslutningsforslag lægger op til – mindretallet så langt hellere konkrete lovforslag. Erfaringerne fra administrationen af folkeskoleloven kan ikke andet end gøre mindretallet utrygt.

Mindretallet indstiller derfor forslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Et *andet mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) understreger nødvendigheden af at tage den eksisterende uddannelsesstruktur og undervisningsindhold inden for ungdomsuddannelserne op til en nærmere vurdering. Bl. a. stigningen i tilgangen til gymnasiet og den efterfølgende vækst i søgningen til de længerevarende videregående uddannelser er uacceptabel.

Mindretallet anser imidlertid ikke undervisningsministerens forslag til folketingsbeslutning (med ændringer) for tilstrækkeligt til løsning af problemet: Uddannelsesstilbud i overensstemmelse med samfundets behov. Folketingets hovedopgave bør være at gennemføre en erhvervspolitik, der øger beskæftigelsen og dermed naturligt skaber grundlag for øgede praktikpladser for lærlinge.

Det foreliggende beslutningsforslag er u præcist, og mindretallet vil derfor afvente at tage stilling, indtil de endelige lovforslag foreligger.

Et *tredje mindretal* (Danmarks retsforbunds medlem af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse* med de af mindretallet stillede ændringsforslag og kan i øvrigt støtte de af undervisningsministerens ændringsforslag, som ikke angår de punkter, hvortil mindretallet selv har stillet ændringsforslag.

Ændringsforslag

Til teksten

Af et *mindretal* (Alfred Hansen (DR)):

1) Indledningen affattes således:

»Folketinget opfordrer regeringen til at fremsætte lovforslag, der kan garantere samtlige unge tilbud om en ungdomsuddannelse ud fra princippet om lige uddannelsesmuligheder for alle.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Karen Højte Jensen (KF), Eva Møller (KF), Halvgaard (FP) og Poulsgaard (FP)):

2) I *punkt 3, 1. afsnit*, og i *2. afsnit, 1. og 2. pkt.*, ændres ordet »skal« til: »bør«. Endvidere ændres i *2. afsnit, 2. pkt.*, ordet »efguddannelserne« til: »erhvervsuddannelserne«.

3) I *punkt 4* ændres ordet »skal« til: »bør«.

4) I *punkt 5, 1. afsnit*, ændres ordet »skal« til: »bør«, og i *2. afsnit* ændres ordene »Ungdomsuddannelserne skal tilrettelægges således« til: »Ungdomsuddannelserne bør så vidt muligt tilrettelægges således«.

Af *mindretallet under nr. 1*:

5) *Punkt 6* affattes således:

»6. Ungdomsuddannelserne bygger på følgende principper:

1. Det almene gymnasium bevares som en studieforberedende uddannelsesinstitution.
2. Erhvervsuddannelserne for 10.-12. uddannelsesår udbygges med et basisår, overbygget med en vifte af valgmuligheder, hvori indgår mulighed for praktisk uddannelse og for studieforberedende gymnasial uddannelse inden for handelsfag og tekniske fag. Basisåret kan helt eller delvis gennemføres som praktisk arbejde (mesterlære eller forpraktik). De i punkt 3 nævnte kortere kurser indgår som en del af den erhvervsrettede ungdomsuddannelse.

3. I samtlige uddannelser skal der indgå en fælles kerne af almene fag, der har til formål at give eleverne baggrund for medbestemmelse og medansvar i et demokratisk samfund.
4. Ansøgning om optagelse på en uddannelsesinstitution under ungdomsuddannelserne finder for grundskolens elever sted på samme tidspunkt.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Karen Højte Jensen (KF), Eva Møller (KF), Halvgaard (FP), Poulsaard (FP) og Alfred Hansen (DR)):

6) Punkt 6 affattes således:

»6. Den enkelte uddannelse bør i sit indhold være bred og varieret for at kunne modsvare såvel samfundets skiftende uddannelsesbehov som elevens evner og ønsker.

I de enkelte ungdomsuddannelser skal der indgå fag, der giver eleverne de nødvendige forudsætninger for at kvalificere sig til erhvervmæssig beskæftigelse eller til korterevarende eller længerevarende videregående uddannelse.

I alle ungdomsuddannelserne bør der indgå almene fagområder, der kan virke til støtte for elevens faglige uddanne og fortsatte udvikling som individ og samfundsborger samt åbne mulighed for, at eleven kan kvalificere sig til kortere- eller længerevarende videregående uddannelse.

Uddannelserne bør endvidere indeholde tilvalgsfag, der supplerer eller udbygger de ovennævnte fagområder.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 2:

7) Punkt 7 affattes således:

»7. Perioder med relevant praktisk beskæftigelse inden for arbejdslivet bør indgå i ethvert uddannelsesforløb. For gymnasiets/HF's vedkommende dog kun i korte perioder.«

8) Punkt 11 affattes således:

»11. Det må sikres, at lærerne har et alment kendskab til de andre uddannelsesområder, således at de bedre vil være i stand til

at orientere om mulighederne i alle ungdomsuddannelserne.«

9) I punkt 12, 1. afsnit, ændres ordet »skal« til: »bør«.

Af *mindretallet* under nr. 1:

10) Punkt 13 affattes således:

»13. Der skal skabes en sammenhængende planlægning, styring og finansiering af alle ungdomsuddannelser gennem et samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer, idet størst mulig decentralisering tilstræbes.

Folketing og regering fastlægger som hidtil det overordnede mål ud fra uddannelsespolitiske og arbejdsmarkedspolitiske overvejelser samt angiver rammer for undervisningens indhold.

Amtsrådet godkender budgetter, skoleplaner og undervisningsplaner og foretager den fornødne koordinering af uddannelserne.

Til støtte for amtsrådet oprettes et uddannelsesråd i hvert amt. Det sammensættes af politisk valgte medlemmer (fra amtskommune og primærkommuner), repræsentanter for arbejdsmarkedets organisationer, forældre og elever samt ledere og lærere fra folkeskolen, de frie skoler og ungdomsuddannelsesinstitutionerne.

Skoleråd og skolebestyrelser ved de enkelte uddannelsesinstitutioner bevares og udbygges.

I øvrigt tages den eksisterende råds- og udvalgsstruktur inden for ungdomsuddannelsesområdet op til revision med henblik på en forenkling.«

Af *undervisningsministeren*, tiltrådt af *flertallet* under nr. 6:

11) Punkt 13 affattes således:

»13. Der bør tilvejebringes en koordineret planlægning og styring af ungdomsuddannelserne i et samarbejde mellem staten, amtskommunerne og arbejdslivets organisationer samt andre parter, som traditionelt medvirker ved udvikling og tilrettelæggelse af de enkelte uddannelser.

I forbindelse hermed bør den eksisterende råds- og udvalgsstruktur inden for ungdoms-

uddannelserne tages op til revision med henblik på en forenkling.«

Af undervisningsministeren, tiltrådt af flertallet under nr. 2:

12) I punkt 14 ændres ordene »Ungdomsuddannelserne skal foregå ved« til: »De kompetencegivende ungdomsuddannelser bør foregå ved«.

13) Punkt 16 affattes således:

»16. Forsøgsvirksomhed bør udvikles i overensstemmelse med ovenfor anførte principper.«

Bemærkninger

Til nr. 1

Ændringen har til formål at præcisere ønsket om, at uddannelsespolitik skal baseres på lige muligheder for alle. Forslaget tilsigter endvidere, at de uddannelsespolitiske initiativer tages gennem lovgivning og ikke gennem administrative forskrifter.

Til nr. 5

Forslaget skal ses ud fra ønsket om en mere præcis angivelse af strukturen i det uddannelsessystem, der tilstræbes, nemlig en bevarelse af gymnasiet som en studieforberedende uddannelsesinstitution og opbygning af erhvervsuddannelser med mulighed for både praktiske uddannelser og studieforberedende, gymnasiale uddannelser. Der tænkes her bl. a. på muligheden af indførelse af et teknisk gymnasium, tilsvarende handelsgymnasiet.

Formuleringen af punkt 6,4 tjener til at imødekomme ønsket om en vis paritet mel-

lem uddannelserne af hensyn til grundskolens uddannelsesorientering og procedure.

Til nr. 6

Det skal oplyses, at det foreslåede punkt 6 om undervisning i almene fagområder ikke vil medføre væsentlige merudgifter ud over, hvad der allerede er forudsat i forbindelse med loven om de erhvervsfaglige grunduddannelser.

Til nr. 10

Gennem denne formulering tages der stilling til en opgavefordeling mellem stat og amt, idet der gives retningslinjer for, hvorledes en decentralisering kan foretages.

Det amtslige uddannelsesråd er tænkt som dels rådgivende for amtsrådet, dels forum for koordineringsdrøftelser.

Uddannelsesrådet, der tænkes at erstatte bl. a. kontaktudvalget vedrørende optagelse i 1. gymnasieklasse, kan nedsætte de fornødne underudvalg, f. eks. optagelsesudvalg til 1. g, vejledningsudvalg og udvalg vedrørende alternativ undervisning for kortvarige kurser (forpraktik for bl. a. skoletrætte elever).

Til nr. 11

Der må opbygges et smidigt styringsinstrument, der sikrer de involverede parter den fornødne indflydelse. Man vil derfor finde det rimeligt, at amtskommunerne inddrages i uddannelsernes fysiske planlægning. Ansvaret for uddannelsernes styring og dimensionering samt den faglige og pædagogiske planlægning skal som hidtil ligge i undervisningsministeriet i samarbejde med arbejdslivets organisationer samt andre parter, som traditionelt medvirker ved udvikling og tilrettelæggelse af de enkelte uddannelser.

Jytte Andersen (S) Helle Degn (S) J. K. Hansen (S) fmd. Lissa Mathiasen (S)

Jimmy Stahr (S) Helmar Sørensen (S) Nørgaard Sørensen (S)

Ole Vig Jensen (RV) nfmd. Bertel Haarder (V) Bundgaard Nielsen (V)

Karen Højte Jensen (KF) Eva Møller (KF) Chr. Christensen (KrF) Ebba Strange (SF)

Alfred Hansen (DR) Halvgaard (FP) Poulsgaard (FP)

Partierne CD og VS var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.